

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَبِالْإِسْلَامِ وَبِالْإِيمَانِ

شکل گیری و ماهیت کودتای نظامی

محمد حسین ترابی زواره

انتشارات نظری

سرشناسه : قربانی زواره، محمدحسین
عنوان و نام پدیدآور : شکل گیری و ماهیت کودتای نظامی / محمدحسین قربانی زواره
مشخصات نشر : تهران: انتشارات نظری ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری : ۲۴۰ ص
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۹-۵۰۷-۳
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
موضوع : کودتا - مقاومت مدنی - جنگ داخلی
رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ش ۸ ق ۴ / JC۴۹۴۱
رده بندی دبی : ۳۲۱/۰۹
شمار کتابت سی ملی : ۴۳۸۲۶۰۸

نام کتاب : شکل گیری و ماهیت کودتای نظامی

نویسنده : محمدحسین قربانی زواره

نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۷

شمارگان : ۵۰۰

« کلیه حقوق مادی، چاپ و نشر مخصوص و محفوظ باشد. می باشد »

دفتر مرکزی : تهران، خیابان ولی عصر (عج)، خیابان سید جهانگیرخان
اسدآبادی (یوسف آباد)، نبش خیابان فتحی شقاقی، جنب بانک انصار

پلاک ۳۲، طبقه ۲، واحد ۱۷

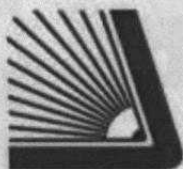
E-mail: nazaribook@yahoo.com

www.nashrenazari.com

تلفن : ۸۸۱۰۲۷۷۵

همراه : ۰۹۱۹۰۱۲۹۴۵۵

قیمت : ۲۹۰۰۰۰ ریال

انتشارات نظری

فهرست مطالب

۷.....	سخن نویسنده
--------	-------------

فصل اول: کلیات

۱۱.....	تعریف کلی از کودتا
۱۲.....	اصطلاح کودتا
۱۲.....	تعریف سیاسی از کودتا
۲۱.....	انقلاب
۲۱.....	جنگ داخلی
۲۲.....	فراخوان نظامیان به کودتا
۲۴.....	قیام تک جناحی
۲۵.....	مداخله
۲۵.....	جنگ آزادی بخش
۲۶.....	مفهوم کودتا در نظام اجتماعی

فصل دوم: چه زمانی کودتا پدید می آید

۳۶.....	شرایط لازم برای شکل گیری کودتا
۳۷.....	دلایل اثباتی در شکل گیری کودتا
۳۷.....	عقب ماندگی اقتصادی
۴۷.....	استحکام و خود کفایی سیاسی
۵۹.....	وحدت ارگانیک
۶۰.....	حفظ منافع حیطه ای
۶۷.....	نیروهای منطقه ای
۷۵.....	نتیجه گیری

ترکیب نژادی در شکل‌گیری و یا شکست کودتا..... ۷۵

فصل سوم: راهبرد و استراتژی کودتا و کودتاچیان

تقسیم‌بندی نیروهای مسلح ۸۱

اقدامات پیشگیرانه ۸۳

خشی‌سازی سازمان‌های دفاعی دولت ۸۵

خشی کردن نیروهای مسلح ۸۹

ارزش و اهمیت نیروهای ارتش در شکل‌گیری کودتا..... ۹۲

بررسی ارتش کشور پرتغال در سال ۱۹۶۷ میلادی ۹۷

نفوذ در سطح مختلف نیروهای نظامی ۱۰۰

موارد قابل بررسی در فرایند انجام کودتا ۱۰۴

تحلیل موارد ذکر شده ۱۰۸

علویان سوریه ۱۱۲

عمومی‌ترین تقسیم‌بندی نیروهای مسلح بر اساس ارشدت ۱۳۴

بی‌تحریک‌سازی و خشی کردن پلیس ۱۳۴

بررسی سازمان پلیس (پلیس پاریس) ۱۳۷

شمای از پلیس چندگانه در کشور انگلیس ۱۴۰

مقایسه ۱۴۱

نیروهای شبه‌نظامی ۱۴۲

پلیس شهری و پلیس کشوری ۱۴۶

مقایسه‌سازی دنیرو از بعد اجتماعی ۱۴۸

دلایل اثباتی ۱۴۹

برخورد و بی‌اثر‌سازی سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی ۱۵۰

وظایف اطلاعاتی ۱۵۱

وظیفه ضداطلاعاتی ۱۵۱

فصل چهارم: طرح‌ریزی کودتا

مسئولین رسمی دولت ۱۶۰

مسئولین غیررسمی ۱۶۱

۱۶۳.....	کنترل و خنثی سازی اهرم های سیاسی
۱۶۳.....	اصول نهائی
۱۶۵.....	بررسی روند کودتا در مراجع سیاسی
۱۶۶.....	مقام ها و سران حکومتی
۱۷۵.....	امکانات و تجهیزات مادی دولت
۱۷۸.....	وسایل مخابراتی و ارتباطی
۱۸۰.....	راه های ورود و خروج شهر و کلان شهرها
۱۸۳.....	نقاط مهم رفت و آمد
۱۸۵.....	فرودگاه ها و مراکز مهم حمل و نقل
۱۸۸.....	نقاط حساس و سازمان های عمومی
۱۹۱.....	کنترل و خنثی کردن نیروهای سیاسی
۱۹۱.....	گروه های مشخص
۱۹۳.....	نهاد های دینی و مذهبی
۱۹۸.....	احزاب سیاسی
۲۰۰.....	احزاب ماشینی
۲۰۲.....	احزاب شورشی
۲۰۵.....	توده ها و گروه های شبه دولتی
۲۰۷.....	اتحادیه های کارگری

فصل پنجم: چگونگی طرح ریزی و اجرای کودتا

۲۱۳.....	روند اجرا
۲۲۲.....	انجام و فرایند عملیات کودتا
۲۲۴.....	اهداف درجه یک دولتی مشترک در تمامی کشورها
۲۲۷.....	تثبیت اوضاع در ابتدایی ترین ایام پس از کودتا
۲۲۸.....	حفظ و تثبیت نیروهای فعال و خودی کودتا
۲۲۹.....	استفاده از قدرت جهت اعمال حاکمیت
۲۳۵.....	تضمین روابط
۲۳۸.....	منابع

سخن نویسنده

در فرهنگ سیاسی جهان معاصر، پدیده کودتا^۱ واژه‌ای است خونین و مرگبار که حاصل سرکشی و قدرت، این ره‌آورد گفتار خوبی ژنرال‌های مرگ، در خود بوی تن‌های سوخته، رنگ قلب‌های درهم دریده و شومی مغزهای پریشان انسان‌ها را در خود نایز می‌کند. هدف از ایجاد کودتا، ستانیدن قدرت از هیئت حاکمه و برکناری آنان، توسط گروه گزیده‌ای از نظامیان و سیاستمداران یک کشور است. طرح کودتا به خود ظاهر آن اقدامی است بسیار ظریف و دقیق که کمترین خلل در هر مرحله، به افشا یا شکست کامل آن خواهد انجامید. علاوه بر تخصص طراحان و اقدام آنان، وقوع و توفیق این شیوه تسخیر قدرت، نیازمند وجود شرایط چندی است که در این اثر به بررسی دقیق می‌پردازیم. کشورهایی که صحنه کودتا واقع می‌شوند نباید بیش از یک مرکز قدرت سیاسی داشته باشند تا اشغال آن مرکز به مثابه به دست گرفتن بالاترین ارگان قدرت کشور باشد. از این گذشته، وجود شرایط مناسب سیاسی،

اقتصادی، اجتماعی و روانی نیز ضرورت دارد. نارضایتی‌های عمومی، فشار اقتصادی، اختناق و نبودن آزادی‌های فردی و اجتماعی، عدم امنیت و هرج مرج موجود در جامعه موجب بی‌علاقگی سیاسی مردم و زمینه بسیار مناسبی جهت پیشبرد و توفیق نقشه‌های کودتاچیان^۲ فراهم می‌آورد؛ به عبارت دیگر وقوع کودتا نیازمند وجود جوی کودتا خیز است که عوامل و عناصر آن را موردبررسی بیشتر قرار می‌دهیم.

کودتا در ابتدا هیچ رنگ و موضع‌گیری سیاسی و ایدئولوژیک به خصوصی ندارد بلکه بر اساس اصولی جامع استوار است. شعارهای هم چون: نجات وطنم، رهایی از ملت زبون، زلور اراده توده‌ها و ... معمولاً محتوای اصلی نخستین بیانیه‌ها پس از کودتا هستند به طور کلی می‌توان گفت که تنها پس از استقرار و تثبیت قدرت رژیم جدید است که محتوای اصلی کودتا از لحاظ فکری و چشم‌انداز آن از سوی عاملان و طراحان آشکار می‌شود.

گرچه هر کودتایی مستلزم اجرای مانورها و عملیات نظامی برنامه‌ریزی شده است، مع‌هذا به‌طور کلی عملیات کودتا با عملیات جنگی تفاوت اساسی دارد. کودتا مجموعه‌ای از مانورها و حرکات بسیار ظریفی است که از لحاظ فنی و تاکتیکی ماهیت نظامی دارد و هدف از اجرای آن‌ها براندازی تعادل رژیم و تصاحب عرصه قدرت سیاسی است؛ و برخلاف آن، جنگ که به شکل یک عملیات گسترده نظامی و کشتار دشمن صورت می‌پذیرد، به‌طور معمول در

کودتاها سعی می‌شود که میزان کشتارها و قتل‌عام پایین باشد ولی این نکته بدان معنی نیست که کودتاچیان از کشتن مخالفین خود ابایی داشته باشند و کشته شدن بسیاری از احزاب مختلف و مخالف در طی چندین کودتا در کشورهای مختلف دلالت تام بر این ادعا دارد. ظرافت، پیچیدگی و دقت عمل کودتاچیان به قدری است که معمولاً اگر از خارج صحنه به آن نگاه کنیم، به نظر عمل ساده و بسیار آسان می‌نماید. یک گروهان ۱۵۰ نفری در گابن قادر بود حکومتی را که ۱۰ هزار نظامی منضبط در اختیار دارد سرنگون سازد و حکومتی چون نظام قدرتمند قوام نکرومه با کودتایی که مجموعاً ۵۰۰ نفر در آن شرکت داشته‌اند، به راحتی سقوط می‌کند؛ اما حقیقت چیز دیگری است و نه‌چندان ساده و آسان. محاسبات دقیق سیاسی و نظامی، برنامه‌ریزی بسیار دقیق و اجرای صحیح عملیات و طرح‌ها و بخصوص سرعت عمل از شرایط ضروری و اساسی کودتا و کودتاگران است و از طرفی هرگونه اشتباه یا مسامحه و کندی عمل موجب اختلال هماهنگی لازم، لاجرم شکست کودتا خواهد بود. آنچه در صفحات این اثر خواهد آمد بحث و بررسی دقیق در باب موضوع فوق است. تاکنون مطالعات بسیار محدودی در زمینه کودتا به عمل آمده و منابع مربوط به این موضوع مهم و حساس در تمامی کشورهای جهان معدود است. نخستین کتابی که با موضوع کودتا نوشته شده توسط فردی به نام کورزیو مالاپارته^۳ تحت عنوان اصول فنی کودتا در سال ۱۹۳۱ است که تکیه

اصلی در آن کتاب بر کودتاهای انجام‌شده در کشورهای اروپایی به‌ویژه اروپای شرقی است. کتاب دیگری که دارای اهمیت فراوان در این باب است به نام "کودتا" نخستین بار توسط "لوت واک" نوشته‌شده است و در سال ۱۹۶۸ میلادی در ۳ دوره متوالی به چاپ رسیده است. کتاب فوق می‌تواند مهم‌ترین اثر در باب کودتاهایی باشد که در کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین به وقوع پیوسته است. لوت واک در کتاب خود؛ نیز بر آن بوده که کودتای چهارشنبه ۱۱ مرداد ۱۳۳۲ ایران، کودتای ۱۹۵۸ در عراق، کودتای ۱۹۵۲ در مصر و سرانجام کودتای ۱۹۶۶ در سوریه را در یک قالب قرارداده و در نهایت بررسی کند.

محمدحسین قربانی زواره

زمستان ۱۳۹۴